

Trestný zákon, trestný poriadok

Parlament dňa 20. mája 2005 na druhýkrát schválil nový trestný zákon. Slovenská republika má po vyše 40 rokoch novú trestnú legislatívu. Poslanecká väčšina presadila názor, že trestnoprávna zodpovednosť právnických osôb nebude súčasťou slovenského právneho poriadku.

Nový trestný zákon prináša nové rozdelenie trestných činov na prečiny a zločiny. Pri prečinoch nemôže presiahnuť horná hranica trestu päť rokov. Nedbanlivostné trestné činy sú všetky prečiny, bez ohľadu na stanovenú trestnú sadzbu. Zločin je úmyselný trestný čin, za ktorý hrozí trest viac ako päť rokov. Obzvlášť závažným zločinom je taký zločin, ktorého trestná sadzba je najmenej osem rokov. Zavedením inštitútu nepatrnej závažnosti (výlučne u prečinov) je sledovaná možnosť vylúčenia súdneho prejednávania takýchto bagateľných prečinov.

Nanovo sa definuje krajná núdza, nutná obrana a oprávnené použitie zbrane, keď sa vychádza z princípu, že riziko útoku by mal znášať útočník a nie napadnutý. Trestný zákon tak rozširuje zákonné podmienky pre možnosť širšieho uplatnenia ustanovení o nutnej obrane. Ak osoba neoprávnene vnikne alebo neoprávnene zotrvá napríklad v niekoho v byte, je možné proti nemu použiť zbraň.

Veková hranica trestnej zodpovednosti sa znižuje z 15 na 14 rokov.

Zavádzajú sa aj nové druhy trestov. Trest domáceho väzenia by sa mohol ukladať pri prečinoch až na jeden rok. V prípade trestu povinnej práce bude môcť súd odsúdenému uložiť pracovať vo voľnom čase a bez nároku na odmenu od 40 do 300 hodín. Novinkou je aj podmienený odklad trestu s probačným dohľadom.

Páchatelia sexuálne motivovaných trestných činov budú po odpykaní trestu umiestnení do detenčného ústavu na prevýchovu. Zásada dvakrát a dosť bude platiť pre páchatelov úkladnej (plánovanej) vraždy. Ak už bol niekto odsúdený za úkladnú vraždu, pri zopakovaní tohto trestného činu mu bude hroziť doživotie. Zásadu jedenkrát a dosť zavádza zákon pre páchatelov za úkladnú vraždu v nebezpečnom zoskupení, kde čaká páchatel'a výlučne doživotie.

Zákon rozširuje okruh priťažujúcich a poľahčujúcich okolností. Priťažujúcou okolnosťou bude napríklad aj to, ak niekto zneužije na spáchanie trestného činu osobu, ktorá nie je trestne zodpovedná alebo ak niekto spácha trestný čin v dome alebo v byte iného. V prípade prevahy priťažujúcich okolností sa bude dolná hranica trestnej sadzby zvyšovať o jednu tretinu. Ak však jednou z nich bude predchádzajúce odsúdenie za trestný čin, tak sa dolná hranica trestnej sadzby bude zvyšovať o polovicu. Zavádza sa pojem úkladnej vraždy. V prípade, že vraždu páchatel' dopredu plánoval, hrozí mu trest od 20 do 25 rokov, prípadne doživotie.

Do Trestného poriadku sa dostalo aj novum – obmedzenie osobnej slobody svedka na 72 hodín, v prípade, že nie je možné zabezpečiť jeho prítomnosť pred súdom inak. Trestný poriadok zakotvuje osobitnú formu skráteného vyšetrovania. Ak bude páchatel' prečinu pristihnutý priamo pri čine alebo na úteku, mal by byť odovzdaný súdu do 48 hodín. Ak sudca pre prípravné konanie nerozhodne trestným rozkazom, bude musieť do 15 dní vytyčiť hlavné pojednávanie.

Trestný zákon nadobúda účinnosť 1.januára 2006